

บทบาทการศึกษาต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

นางสาว สุนิสา ไยเยี่ยม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2538

ISBN 974-631-765-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

116972016

CONTRIBUTION OF EDUCATION TO ECONOMIC GROWTH

Miss Sunisa Yaiyam

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Economics

Department of Economics

Graduate School

Chulalongkorn University

1995

ISBN 974-631-765-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์ บทบาทการศึกษาต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ
โดย นางสาว สุนิสา ไยเยี่ยม
ภาควิชา เศรษฐศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร.เทียนฉาย กีระนันทน์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้มหาวิทยาลัย อนุมัติให้มหาวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

Nilai B...

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ ฤงสูวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

S... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ปิตยานนท์)

ศ.ว... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร.เทียนฉาย กีระนันทน์)

ด.ว... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สดาลัย รามางกร)

ว.ร... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ วรัญญา ภัทรสุข)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

สุนิสา ไยเยี่ยม : บทบาทการศึกษาต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (CONTRIBUTION OF EDUCATION TO ECONOMIC GROWTH) อ.ท.ปริญญา : ศ.ดร.เทียนฉาย กีระนันท์, 107 หน้า. ISBN 974-631-765-2

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ถึงบทบาทของการศึกษาต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ผ่านทางฟังก์ชันการผลิตแบบ Cobb - Douglas กล่าวคือ ได้ใช้การศึกษาเป็นตัวแปรทางอ้อมในการแบ่งแรงงานออกเป็น 4 ประเภท ตามระดับการศึกษาที่สำเร็จ เพื่อพิจารณาปัจจัยแรงงานทั้งทางด้านปริมาณ และคุณภาพที่ดัชนีจากการลงทุนทางการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทุนส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมากที่สุด คือร้อยละ 46.35 เนื่องจากการผลิตในหลาย ๆ สาขาการผลิต มีงบลงทุนทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนค่อนข้างสูง ไม่ว่าจะเป็นการก่อสร้าง เครื่องจักร เครื่องมือ และอุปกรณ์ ในส่วนของปัจจัยแรงงานพบว่า แรงงานที่มีการศึกษาจะส่งผลในทางบวกต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ส่วนแรงงานที่ไม่มีการศึกษาส่งผลในทางลบต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยแรงงานส่วนที่มีการลงทุนทางการศึกษาทั้งหมด ส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจถึงร้อยละ 39.86 แรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นแรงงานที่มีบทบาทต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงที่สุด คือร้อยละ 17.38 เนื่องจากเป็นแรงงานกลุ่มที่มีความรู้ความสามารถ ความชำนาญสูงในการประกอบอาชีพ และมักเข้าไปอยู่ในสาขาการผลิตที่มีการขยายตัวค่อนข้างสูง รองลงมาคือ แรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับอนุบาล ประถมศึกษาตอนต้น และประถมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีบทบาทต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอยู่ร้อยละ 14.32 เนื่องจากการศึกษาระดับนี้เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำให้ผู้มีงานทำที่สำเร็จการศึกษาขั้นนี้มีปริมาณและสัดส่วนสูงที่สุด ในจำนวนผู้มีงานทำทั้งหมด แรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีบทบาทต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจน้อยที่สุด ในบรรดาแรงงานที่มีการลงทุนทางการศึกษาทั้งหมด คือร้อยละ 8.16 ด้วยเหตุว่าแรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับอนุบาล ประถมศึกษาตอนต้น และประถมศึกษาตอนปลาย ส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรกรรม และไม่เล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษา จึงเข้าสู่กำลังแรงงานทันทีที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความต้องการเรียนต่อระดับนี้จึงมีน้อย ทำให้สัดส่วนของจำนวนนักเรียนต่อประชากรในวัยเรียนระดับมัศึกษามีค่าค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับระดับประถมศึกษา ส่วนแรงงานที่ไม่มีการศึกษา นอกจากไม่มีบทบาทในการส่งเสริมให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแล้ว ยังมีส่วนทำให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจลดลงถึงร้อยละ 13.58 เมื่อนำค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากการประมาณค่าสมการการผลิตมารวมกัน จะมีค่าเท่ากับ 0.7263 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 1 แสดงว่าการผลิตของประเทศอยู่ในช่วงที่มีผลได้ต่อขนาดลดลง กล่าวคือ เป็นระยะที่ผลผลิตเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำกว่าอัตราการเพิ่มของปัจจัยการผลิต

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์.....
 สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์.....
 ปีการศึกษา2537.....

ลายมือชื่อนิสิตสุนิสา ไยเยี่ยม.....
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาศ.ดร.เทียนฉาย.....
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม -

C560383 : MAJOR ECONOMICS
KEY WORD:

EDUCATION / HUMAN CAPITAL / SOURCE OF ECONOMIC GROWTH

SUNISA YAIYIAM : CONTRIBUTION OF EDUCATION TO ECONOMIC GROWTH.

THESIS ADVISOR : PROF. THIENCHAY KIRANANDANA, Ph.D. 107 pp.

ISBN 974-631-765-2

This study aims to analyse the contribution of education to economic growth by utilizing Cobb-Douglas production function. In order to investigate their quantitative and qualitative impacts on economic growth, labors are classified into four categories by their level of educational attainment.

The empirical results show that capital factor contributes most significantly to economic growth (approximately 46.35 percent). This is probably due to large public and private investments in recent years. Educated labors contribute positively at 39.86 percent on economic growth while uneducated labors show a negative consequence.

Among educated labors, the most influential group (of 17.38 percent) is those with college education on economic with their high ability and skill. Labors with pre-primary, lower primary and upper primary schooling, or fundamental education, contribute approximately 14.32 percent to economic growth. The group is the largest among others in the employed work force. In addition, labors with secondary education contribute less to economic growth, i.e., only approximately 8.16 percent.

The majority of those with fundamental level of education are in agricultural sector. They hardly see the importance of further schooling and enter the labor market almost immediately after their primary education. This results in less labors with secondary education in relation to those with primary schooling.

In contrast, uneducated labors contribute negatively to economic growth of approximately 13.58 percent. Meanwhile, the aggregate sum of estimated coefficients, approximately 0.7263, implies a decreasing return to scale of production.

ภาควิชา.....เศรษฐศาสตร์.....

สาขาวิชา.....เศรษฐศาสตร์.....

ปีการศึกษา.....2537.....

ลายมือชื่อนิติ.....สุนิศา ไชยเยี่ยม.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....นค นจ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....-.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดีนั้น เนื่องมาจากแรงผลักดันจากหลายฝ่าย ที่ช่วยให้ผู้เขียนเกิดกำลังใจ และกำลังใจในการวิจัยครั้งนี้จนเป็นรูปเล่มขึ้นมาได้ โดยเฉพาะความเมตตากรุณา และความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของ ศาสตราจารย์ ดร.เทียนฉาย กิระนันท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษาแนะนำในด้านวิชาการ และข้อคิดเห็นต่าง ๆ ของการวิจัยด้วยดีมาโดยตลอด ตลอดจนตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้ถูกต้องสมบูรณ์ขึ้น พระคุณอันยิ่งใหญ่ ผู้เขียนซาบซึ้งใจเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณท่านไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ปิตยานนท์ ประธานกรรมการ รองศาสตราจารย์ ลดาวัลย์ รามางกูร และรองศาสตราจารย์ วรัญญา กัทธสขุ กรรมการสภามหาวิทยาลัย ที่ได้สละเวลาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นในการวิจัย รวมทั้งข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์และมีคุณค่ายิ่งต่อการแก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้ถูกต้องยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณ เจ้าหน้าที่กองสำรวจสถิติแรงงาน สำนักงานสถิติแห่งชาติ เจ้าหน้าที่กองบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และหน่วยงานราชการที่มีได้เอื้อนามไว้ ณ ที่นี้ ที่ได้ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในด้านข้อมูลขอขอบพระคุณ คุณไพฑูรย์ ไกรพรศักดิ์ ที่ให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งขอขอบคุณ ๗ น้อง ๆ และเพื่อน ๆ ทุกคน โดยเฉพาะ คุณสุวิทย์ สถิตชัยเจริญ ที่คอยให้ความช่วยเหลือด้วยดีในหลาย ๆ ด้าน และให้กำลังใจตลอดมา เนื่องจากตลอดระยะเวลา 2 ปีแรกของการศึกษา ผู้เขียนได้รับการสนับสนุนในการเงินด้วยดีมาโดยตลอด จากทุนการศึกษามูลนิธิธนาคารชานว และทุนการวิจัยครั้งนี้บางส่วนได้รับมาจากทุนอุดหนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย จึงขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

และที่สำคัญที่สุด ผู้เขียนใคร่ขอกราบขอบพระคุณ บิดา - มารดา พี่สาว น้องสาว และน้องชาย ซึ่งทุกคนต่างมีส่วนช่วยเหลือ ให้การสนับสนุน และที่สำคัญคือ เป็นที่ตั้งแห่งกำลังใจของผู้เขียนตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงบทสุดท้ายของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ อย่างไรก็ตาม ประโยชน์ใด ๆ ที่พึงได้จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอมอบให้ท่านคณะกรรมการ และคุณพ่อ คุณแม่ ส่วนข้อบกพร่องอันพึงมีทั้งหมด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

สุนิสา ไยเยี่ยม
มีนาคม 2538

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
ขอบเขตการศึกษา.....	4
แหล่งที่มาและการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
2. ภาพทั่วไปของการศึกษาในประเทศไทย.....	7
รายงานของรัฐบาลเพื่อจัดการศึกษา.....	7
- ขนาดของงบประมาณการศึกษา.....	7
- รายงานด้านการศึกษารัฐบาลกับปัจจัยด้านประชากร.....	11
การจัดสรรทรัพยากรด้านการศึกษารัฐบาล.....	14
3. แนวความคิดพื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับทฤษฎีและคุณภาพของแรงงาน.....	21
ประวัติความเป็นมาของแนวคิดเรื่องคุณภาพแรงงานหรือทฤษฎี.....	21
การวัดทฤษฎี.....	26
การเปลี่ยนแปลงคุณภาพของแรงงาน.....	26
วรรณกรรมปริทัศน์ที่เกี่ยวข้อง.....	30

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4. วิธีการวิเคราะห์.....	43
สมมติฐานของการวิจัย.....	43
แบบจำลองที่ใช้.....	43
1. การอธิบายแบบจำลอง.....	45
2. ข้อมูลที่ต้องการใช้.....	49
คำอธิบายตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในแบบจำลอง.....	49
แหล่งที่มาของข้อมูล.....	52
5. ผลการวิเคราะห์.....	53
ผลการประมาณค่าสมการการผลิต.....	53
การประเมินผลสมการ.....	55
ผลการวิเคราะห์จากค่าที่ประมาณได้.....	57
1. บทบาทของสต็อกของทุนต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ.....	58
2. บทบาทของแรงงานที่ไม่มีการศึกษาต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ.....	60
3. บทบาทของแรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับอนุบาล ประถมศึกษาตอนต้น และประถมศึกษาตอนปลายต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ.....	63
4. บทบาทของแรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และเตรียมอุดม ศึกษาหรือเทียบเท่า ต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ.....	69
5. บทบาทของแรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเจริญ เติบโตทางเศรษฐกิจ.....	70
ผลได้ต่อขนาดการผลิตของประเทศ.....	79

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
6. สรุปและข้อเสนอแนะ.....	81
สรุปผลการศึกษา.....	81
ข้อจำกัดในการศึกษา.....	84
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	86
ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป.....	87
รายการอ้างอิง.....	89
ภาคผนวก.....	94
ประวัติผู้เขียน.....	107

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 สัดส่วนงบประมาณการศึกษาต่อ GDP และต่องบประมาณประเทศ ปี 2525 - 2537.	8
2.2 งบประมาณด้านการศึกษา เทียบกับรายได้ประชาชาติ และเทียบกับงบประมาณประเทศ.....	9
2.3 รายจ่ายด้านการศึกษาของรัฐบาลต่อหัว และต่อประชากรในวัยเรียนหนึ่งคน ปี 2525 - 2537.....	12
2.4 รายจ่ายด้านการศึกษาของรัฐบาลต่อหัว และต่อประชากรในวัยเรียนหนึ่งคน ตามราคาคงที่ (ปีงบประมาณ 2529 = 100) ปี 2525 - 2536.....	13
2.5 งบประมาณรายจ่ายจำแนกตามลักษณะงาน และลักษณะเศรษฐกิจ ปี 2528 - 2537.	15
2.6 งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา จำแนกตามลักษณะงาน ประจำปีงบประมาณ 2530 - 2537.....	18
2.7 จำนวนประชากรอายุ 11 ปีขึ้นไปที่อยู่ในกำลังแรงงาน จำแนกตามชั้นการศึกษาที่สำเร็จ ปี 2514 - 2536.....	20
5.1 สัดส่วนการลงทุนต่อผลผลิตรวม ในปีสุดท้ายของแผนพัฒนา ฯ.....	59
5.2 สัดส่วนของการลงทุน ในปีสุดท้ายของแผนพัฒนา ฯ.....	60
5.3 ร้อยละของผู้มีงานทำ จำแนกตามระดับการศึกษา ปี 2513 - 2535.....	62
5.4 ร้อยละของนักเรียน นิสิต นักศึกษา ต่อประชากรแต่ละกลุ่มอายุในวัยเรียน จำแนกตามระดับการศึกษา ปีการศึกษา 2529 - 2534.....	64
5.5 ผู้มีงานทำที่สำเร็จการศึกษาระดับอนุบาล ประถมศึกษาตอนต้น และประถมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามสาขาการผลิต ปี 2522 - 2535.....	66
5.6 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ณ ราคาคงที่ ปี 2531 จำแนกตามสาขาการผลิต..	68
5.7 ผู้มีงานทำที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา จำแนกตามสาขาการผลิต ปี 2522 - 2535.....	72
5.8 อัตราการขยายตัว จำแนกตามสาขาการผลิตต่าง ๆ ปี 2528 - 2535.....	73
5.9 ร้อยละของนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตามอาชีพของบิดา.....	76

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
5.10 รายได้สูงสุด รายได้ต่ำสุด และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ของบิดามารดาของนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตามรายคณะ.....	77
ผ.1 ผู้มีงานทำ จำแนกตามชั้นการศึกษาที่สำเร็จ อุดสาหกรรม และเขตเทศบาล ปี 2516 - 2535.....	95
ผ.2 ร้อยละของผู้มีงานทำ จำแนกตามชั้นการศึกษาที่สำเร็จ อุดสาหกรรม และเขต เทศบาล ปี 2516 - 2535.....	97
ผ.3 กำลังแรงงาน จำแนกตามชั้นการศึกษาที่สำเร็จ เขตเทศบาล และกรุงเทพมหานคร ปี 2514 - 2535.....	99
ผ.4 ร้อยละของกำลังแรงงาน จำแนกตามชั้นการศึกษาที่สำเร็จ และเขตเทศบาล ปี 2514 - 2535.....	102
ผ.5 ข้อมูลพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์.....	105